

учебных текстов с учетом специфики специальности, определяются уровни речевого развития студентов и требования к объему информации, к тексту и тренировочным упражнениям по украинскому языку для формирования и развития профессиональной речи студентов ВТУЗ.

Ключевые слова: текст, процессы общения, учебные функции текста, требования к объему информации, к тексту и тренировочным упражнениям, уровни речевого развития студентов ВТУЗ.

Drozdova I.P.

TEXT, ITS FUNCTIONS AND FORMS OF WORK FOR THE FORMATION OF THE UKRAINIAN LANGUAGE PROFESSIONAL SPEECH IN STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article discusses the approaches to the processes defined by social-cum-communication and teaching functions of texts, approaches are suggested for selection of study texts with due account for the specifics of a profession, levels of speech development in students are determined, as well as the requirements as to the dosage of information, to text, and to training exercises in the Ukrainian language intended for shaping and developing the professional speaking in students of higher technical educational institutions.

Key words: text, communication processes, text educational functions, requirements to information doses, to texts and to practice exercises, levels of linguistic development of the students of HTEI (highest technical educational institutions).

УДК 378.147:821.111.09

Замашна С.М.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТАНОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті узагальнено досвід дослідження становлення англійської літератури та виявлено її особливості, знання яких можуть сприяти кращому розумінню студентами англійської культури у контексті світової.

Ключові слова: англійська література, англійська культура.

З огляду на те, що проблема духовної освіти постає наріжним каменем усіх педагогічних концепцій [3], актуальним є дослідження такого духовного пласту мистецтва, як література. Популярність вивчення англійської мови у світі (займає друге місце за кількістю користувачів) спонукає до вивчення потенціалу англійської літератури.

У час глобалізації суспільства постає проблема взаєморозуміння між представниками різних культур. Тому знання такої складової культури, як література, дозволяє краще зрозуміти особливості культури.

Дослідженням різних аспектів англійської літератури займалася значна кількість науковців (О.Багацька, М.Дука, Н.Жлуктенко, К.Шахова та ін.). Метою статті є узагальнення їх досвіду і з'ясування особливостей англійської літератури, які відображають характерні риси англійської культури.

Існують чимало підходів до періодизації англійської літератури. Зупинимося на тому, який відображає історичні особливості її становлення у контексті світового розвитку культури:

- давньоанглійська література;
- середніх віків;
- епоха відродження;
- просвітництво;

- романтизм;
- критичний реалізм;
- ХХ століття і сучасність.

Початок англійської літератури характеризується впливом християнства на англо-саксонську культуру. Доказом цьому є поезія про святих у Нортумбрії, рукопис монаха Біди Преподобного “Історія англійської нації” і “Англо-саксонські хроніки”, переклади з латини на давньоанглійську мову, ініційовані королем Альфредом Великим. Хоробрість і великодушність – основні цінності, оспівані у визначному творі давньоанглійської літератури “Беовульф”.

Англійська література періоду середньовіччя продовжувала зазнавати релігійного впливу, що проявився у появі ранньої англійської драми, яка виникла на ґрунті коротких сцен, зіграних монахами у церквах для ілюстрації біблійних історій. Ці сценки переросли у п’еси-містерії і п’еси-дива. Перші висвітлювали події з Біблії, а другі – життя святих. Вони мали на меті виховання моральності.

Після норманського завоювання (1066 р.) англійська культура зазнала впливу французької. Найбільш популярними були романи і пригодницькі історії про благородних лицарів і героїв та їх битви, запозичені із старих французьких джерел, написаних романським діалектом і тому названих романсами. Низка романсів з’явилася на ґрунті кельтських легенд, найвідоміші з них про короля Артура і лицарів круглого столу. На відміну від персонажів церковної літератури, ці герої були простими людьми, що любили і страждали. Особливістю літератури цього періоду було її мовне і суспільне розшарування: латиною писали історичні хроніки монахи і описували експерименти вчені, нормансько-французькою творили поезію аристократи, а простий люд складав балади і пісні англосаксонською.

Найвизначнішою постаттю доренесансного періоду був Джефрі Чосер, який популяризував літературну англійську мову і творив нові слова (наприклад, назви кольорів: вугільно-чорний (*coal-black*), білосніжний (*snow-white*). Найцікавішим прикладом фольклорної поезії були історичні, героїчні і романтичні балади, виконання яких супроводжувалося грою на музичних інструментах (волинка в Шотландії) і танцями. Найпопулярнішими серед них були про Робін Гуда.

На творчість письменників епохи Відродження, яка в Англії пов’язана з періодом правління королеви Єлизавети, вплинули переклади грецьких і римських творів (латиною написана книга Томаса Мора “Утопія”). Була запозичена форма есе з Франції і сонети з Італії. Останні запровадив в англійське віршування дипломат сер Томас Віат, хоча прославився як автор сонетів В.Шекспір. Він був першим драматургом, хто поєднав трагедію з комедією і показав розвиток трагічного характеру у п’есах. Едмунд Спенсер надав англійській поезії мелодійності та гармонії. Експериментатор у формах віршування він став класичним поетом в Англії. Найбільших висот у епоху відродження досягла драматургія: з’явилися нові типи п’ес: історичні й студентські.

Наслідком появи партій вігів і торі й боротьби між ними була політична література, періодичні видання з памфлетами і сатиричними баладами. Джонатан Свіфт став визначним сатириком в англійській прозі, а Олександр Поуп – в поезії (був автором висловів: “Помиляйтесь природно, пробачати велично” (*To err is human, to forgive divine*), “Надія помирає останньою” (*Hope springs eternal in the human breast*)).

Відбувся перехід від поезії героїчного віку В.Шекспіра до прози есеїстів. Герої романів – принци відійшли у минуле, а представники середнього класу зайняли їх місце.

Англійські автори утворили дві групи. До першої належали ті, хто сподівалися зробити світ кращим через навчання (Д.Дефо, О.Поуп). До другої – ті, хто протестував проти соціального порядку (Дж. Свіфт, Р.Бернс).

Даніель Дефо доводив, що немає англійця за народженням, оскільки англійська нація складається з данців, піктів, скотів та інших народів. Його твір “Робінзон Крузо” висунув

принципи життя в англійській культурі: ніколи не вмирати (*never die*), ставитися до проблем з гумором, інакше вони подвоюються (*in trouble to be troubled is to have your troubles double*).

Д.Дефо і Дж.Свіфт заклали підвалини англійського реалізму, який доопрацював Г.Філдінг, Р.Шерідан.

У середині XVIII століття з'являється новий напрямок – сентименталізм. Його представники вважали, що людина має жити поряд з природою і позбавитися згубного впливу міського життя. Особливості англійської школи сентименталізму проявилися у показі внутрішнього світу героїв у творчості С.Річардсона.

Хоча з огляду на реалізм і гуманізм поезії шотландця Роберта Бернса вважають одним з найбільш прогресивних письменників епохи Просвітництва, революційний дух його поезії наближає автора до романтизму. Особливістю творчості Р.Бернса є не лише визначний ліризм (низка його творів покладена на музику і виконується у якості пісень по всьому світу), але й стилістичне використання літературної англійської мови (для висловлювання повсякденних думок) і її діалектної форми (для протесту проти буденності).

Консервативні (пасивні) романтики вважали, що потрібно бути ближче до природи, а від природи – до Бога. Романтична англійська література представлена творчістю поетів Озерної школи на чолі з В.Водсвордом. Їх заслугою є запровадження у поезію коротких, прямих, вражаючих слів і конструкцій щоденного спілкування. Вони першими почали критикувати буржуазну систему в Англії і наполягали на використанні традицій народного і національного мистецтва.

Революційні (прогресивні) романтики вірили у право людей боротися за незалежність і свободу. Серед визначних їх представників вирізняється постать Джорджа Гордона Байрона і Персі Біше Шеллі.

В епоху глобалізації і взаємодії різних культур постає актуальним інтерес В.Скота (майстра історичних романів) до міжкультурних конфліктів. У романі “Айвенго” зображено боротьбу між норманами і саксонцями, у творі “Талісман” описано протистояння між християнами і мусульманами. Історичні романи В.Скота про історію Шотландії просякнуті проблемою зіткнення культури нової комерційної Англії і культури старої Шотландії.

Криза культури буржуа у літературі була відображена представниками двох напрямків. До першого відносять Дж.Еліота, Дж.Мередт, Т.Харді, які правдиво зображали суспільство, що їх оточувало. Їх заслугою вважають глибокий психологічний аналіз характерів. Письменники другого напрямку (О.Уальд) втікаючи від реальності у світ мрій, створили культ краси і теорію чистого мистецтва.

Англійська література кінця XIX і початку XX століття ознаменувалася появою письменників, зацікавлених проблемами суспільства і його майбутнього (Б.Шоу, Дж.Голсуорсі, Г.Уелс, Т.С.Еліот, О.Хакслі, Дж.Оруел).

У XX столітті з'являється нова техніка написання творів – потік свідомості (В.Вульф, Дж.Джойс). Її метою було розкрити внутрішній світ думок персонажів. Класиками світового, не лише англійського детективного жанру стали А.Конан Дойль і А.Крісті.

У п'ятдесятих роках письменники (Дж.Осборн, Дж.Брайн та ін.) об'єдналися у групу “Молоді сердиті люди” для висловлення незадоволення англійською традиційною літературою, політичною й освітньою системами. Відбувся значний розвиток драми від реалізму Дж.Осборна до абсурдизму С.Бекета.

Аналіз основних рис становлення англійської літератури дає підстави зробити наступні висновки. Вона має подібні до інших риси: використання латини до часів становлення власної національної мови, запозичення форми есе з Франції і сонетів з Італії, опис життя відомих історичних осіб, в подальшому зображення представників середнього класу і простих людей, висловлювання незадоволення теперішнім і сатира на нього, звернення до теми майбутнього.

Однак англійська література мала і свої особливості на шляху розвитку. Виходячи з творів В.Скота і твердження Д.Дефо, поняття “англійське” поєднує у собі характеристики, що притаманні тим народам, які сформували англійську націю. Тому література Англії

увібрала особливості культури різних народів. Цю думку підтверджує і вислів В.Овчиннікова про те, що Англія бачить своє обличчя в Шекспірі, тому що її син уособлює в собі кельтську мрійливість, англосаксонську практичність, піратську хоробрість вікінгів і дисципліну норманів [4].

Визначними надбаннями англійської літератури, що увійшли у спадщину світової культури, стали твори В.Шекспіра, В.Скота, Б.Шоу, В.Вульф, А. Конан Дойля і А.Крісті, поезія Р.Бернса і Дж.Байрона, вивчення яких є невід'ємним компонентом гуманітарної освіти студентів.

Знання особливостей англійської літератури допомагають глибшому розумінню студентами характерних рис англійської культури в цілому, що сприяє вирішенню проблеми взаєморозуміння між представниками різних культур.

Подальшого уточнення та поглибленого вивчення потребують проблеми компаративного дослідження особливостей сучасних творів англійських та британських авторів, а також шляхи їх вивчення і викладання у навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Багацька О.В., Дука М.В. Література Англії: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (англійською мовою). – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. – 443 с.
2. Жлуктенко Н. Ю. Английский психологический роман XX века. – К.: Вища школа, 1988. – 160 с.
3. Кондрацька Л.А. Світова художня культура. – 8-11 класи. Програма для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та мистецьких навчальних закладів. Календарно-тематичне планування. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 80 с.
4. Овчинников В. В. Корни дуба. – М., 1988.
5. Шахова К. Література Англії 19 ст. Наука вчителів // Зарубіжна література. – 2004. – № 6-7. – С.4-16.

Замашна С.Н.

ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ СТАНОВЛЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

В статье обобщен опыт исследования вопроса становления английской литературы с целью выяснения ее особенностей, знание которых способствует лучшему пониманию английской культуры.

Ключевые слова: английская культура, английская литература.

Zamashna S.N.

INVESTIGATION OF PECULIARITIES OF ENGLISH LITERATURE FORMATION

The paper is concerned with the analysis of the development of English literature. The purpose is to find out its peculiarities that help to understand English culture better.

Key words: English culture, English literature.

УДК 371.135

Зуброва О.А.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті подано визначення професійних особистісних якостей вчителя-філолога; проаналізовано можливості навчальних дисциплін у їх формуванні; розглянуто принципи формування особистості майбутнього вчителя-філолога; представлено модель формування професійних особистісних якостей майбутніх учителів-філологів.

Ключові слова: професійні особистісні якості, майбутні вчителі-філологи, комунікативні якості, морально-вольові якості.